

Cushingin tauti eli lisämunuaisen kuorikerroksen liikatoiminta

Tyypillinen Cushingin tautia sairastava koira on iäkäs ja pienirotuinen (esim. terrierit, mäyräkoira, villakoira). Sairautta esiintyy satunnaisesti myös suuremmilla ja nuoremmilla koirilla. Oireisiin kuuluu yleensä runsas juominen ja virtsaaminen, kova ruokahalu, huonokarvaisuus ja pömppömahaisuus. Tyyppioireiden perusteella voisi epäillä, että esim. Homer Simpson sairastaa Cushingin tautia.

Yleensä sairauden aiheuttaa hyvänlaatuinen kasvain aivolisäkkeessä, jonka seurauksena aivolisäke tuottaa liikaa lisämunuaisen kuorikerrosta stimuloivaa hormonia (ACTH). Lisämunuaiskuorikerros tuottaa puolestaan liikaa kortisonia (kortisoli) ja tästä elimistön liiallisesta kortisonipitoisuudesta johtuvat niin oireet kuin ulkoiset muutoksetkin. Samanlaiset oireet ja muutokset saadaan aikaan, jos jostain syystä koira on pitkään suuriannoksisella kortisonilääkityksellä (iatrogeeninen Cushing).

Harvinaisempi syy Cushingin taudille on itse lisämunuaiskuorikerroksen kasvain. Lisämunuaisia on kaksi kappaletta. Ne sijaitsevat munuaisten etupuolella ja ovat saaneet nimensä tämän perusteella. Jos lisämunuaisessa on kasvain, se on yleensä vain toisessa lisämunuaisessa ja voimakkaan kortisonituotannon seurauksena terveen lisämunuaisen toiminta hiljenee ja koko pienenee.

Jos koiralla epäillään Cushingin tautia, pyritään diagnoosi varmistamaan verinäytetutkimuksin. Yleensä liika kortisonin tuotanto nostaa maksaentsyymiarvoja (ALAT, AFOS) ja kolesterolia. Varmempaa vakuutta sairaudesta saadaan tekemällä kortisonin tuotannon toimintatesti (joko ns. low dose dexametasoni supressiotesti tai ACTH-stimulaatiotesti). Valitettavasti näiden testien tulkinta ei aina ole ihan yksiselitteistä ja toisinaan täytyy tehdä tarkkaan harkittu kokonaisarvio tapauksesta.

Cushingin taudin hoidossa on pitkään käytetty mitotaania (kauppanimi Lysodren). Mitotaani on solumyrkky, joka lamaa ja osin tuhoaa lisämunuaiskuorikerrosta. Lääkitys aloitetaan yleensä kerran päivässä annoksella noin 1-2 viikon ajan, jonka jälkeen siirrytään kerran viikossa annosteluun. Kortisonitasoa seurataan verinäyttein lääkityksen aloituksen yhteydessä ja muutamien kuukausien välein. Ongelmana on se, että mitotaani voi lamata liikaa lisämunuaiskuorikerrosta ja potilas kääntyykin lisämunuaisen vajaatoiminnan puolelle. Vajaatoiminta saattaa jäädä pysyväksi, mutta onneksi kortisonikorvaushoidolla tilanne saadaan korjattua.

Nyt on Suomeen tullut saataville uusi lääke Cushingin taudin hoitoon. Trilostaani (kauppanimi Vetoryl) vähentää lisämunuaiskuorikerroksen kortisonin tuotantoa. Lääke annetaan joka päivä ja jos oireiden ja verinäytetestien perusteella vaikuttaa siltä, että kortisonin tuotanto on lamaanutunut liikaa, voidaan lääkitys hetkeksi lopettaa ja kortisonintuotanto palautuu ennalleen. Ainoa nurja puoli trilostaanissa on sen melko kallis hinta. Hoidon aloituksesta parin viikon sisällä runsas juominen ja virtsaaminen yleensä rauhoittuu ja parin kuukauden kuluessa karvapeite kaunistuu ja vatsalihakset jäntevöityvät. Koirat muuttuvat yleensä myös pirteämmiksi.

Artikkelin kirjoittaja: [Timo Ilvesniemi, ELL, pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri](#)